

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра міжнародного права та міжнародних відносин

Серія: Навчально-методичні посібники

ЧАЙКОВСЬКИЙ Ю.В., ЯКУБОВСЬКА Н.О.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

методичні вказівки з навчальної дисципліни

Одеса
Фенікс
2012

Автори:

Чайковський Ю.В. – ??????????????, ??????? кафедри ???????
Національного університету «Одеська юридична академія».

Якубовська Н.О. – ??????????????, ??????? кафедри ??????? На-
ціонального університету «Одеська юридична академія».

**Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»,
протокол № ? від ? ??? 2011 р.**

Чайковський Ю.В., Якубовська Н.О. Міжнародні відносини у сучас-
ному світі : навч.-метод. посібник / Ю.В. Чайковський, Н.О. Якубов-
ська – Одеса : Фенікс, 2012. – 28 с. (Сер. «Навчально-методичні посіб-
ники»).

© Чайковський Ю.В.,
Якубовська Н.О., 2012
© Оформлення ПП «Фенікс», 2012

ВСТУП

Міжнародні відносини здавна займали значне місце в житті кожної держави, суспільства та окремої людини. Їх значення ще більше зростає у наш час, коли всі держави відчують на собі надзвичайну взаємозалежність. У світовій політиці останнім часом з'явилися нові дійові особи та нові тенденції глобального масштабу. ТНК та міжнародні організації, система глобальної комунікації, світова економіка, фінанси та економічні кризові явища, зміна ролі військового чинника, переплетення внутрішньополітичних і міжнародних проблем, хвилі глобальної демократизації – все це сьогодні визначає нові міжнародні відносини. Сама сучасна система міжнародних відносин перебуває в перехідному стані, в ній переплітаються і взаємодіють традиційні сили і закономірності і нові фактори й тенденції. Становлення сучасної системи міжнародних відносин, незважаючи на нові глобальні тенденції, подолання конфліктів біполярного світу і формування елементів загальної співпраці в рамках ООН аж ніяк не свідчить про прихід стабільності у світову політику. З'явилися нові виклики, дестабілізуючі сили, продовжуються військові конфлікти в деяких регіонах світу. Все це ми теж повинні враховувати при аналізі сучасних міжнародних відносин. Зважаючи на це, різко збільшується об'єктивна необхідність дослідження міжнародних відносин у сучасному світі, розширення та поглиблення відповідної тематики у загальногуманітарній підготовці студентів-правознавців.

Загальною метою курсу «Міжнародні відносини у сучасному світі» є розкриття змісту ключових понять та концептуальних підходів, на яких базуються сучасні міжнародні відносини та тенденції практики взаємодії на міжнародній арені.

Програма курсу має проблемно-теоретичний характер та покликана дати студенту основні дані про: зміни характеру та природи сучасних міжнародних відносин, складу їх головних дійових осіб, їх цілей та засобів, стан і перспективи участі України у загальносвітових та регіональних процесах.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СПЕЦКУРСУ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
У СУЧАСНОМУ СВІТІ»**

№ з/п	Тема	Лекції	Практичні заняття	Всього
1.	Етнодемографічна картина світу	2	2	4
2.	Глобальні виклики сучасності та їх вплив на міжнародні відносини	2	2	4
3.	Становлення сучасної системи міжнародних відносин	2	2	4
4.	Механізми та засоби регулювання міжнародних відносин	2	2	4
5.	Формування нової системи міждержавних відносин в Європі	2	2	4
6.	Регіональні проблеми міжнародних відносин	2	2	4
7.	Зовнішньополітичні процеси на пострадянському просторі та участь у них України	2	2	4
Всього:		14	14	28

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ, ЇХ ЗМІСТ І ОБСЯГ

Тема 1. ЕТНОДЕМОГРАФІЧНА КАРТИНА СВІТУ (2 години)

Етнодемографічна картина сучасного світу (Європа, Північна та Південна Америка, Африка, Азія, Австралія та Океанія). Національно-конфесійна характеристика провідних держав. Осьові лінії цивілізації ХХ ст. Поняття «великої держави».

Тема 2. ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ (2 години)

Загальні особливості глобальних проблем. Проблеми навколишнього середовища, природних і людських ресурсів: енергозабезпечення, продовольча безпека, демографічні зрушення. Нові виклики: злочинність; швидке зростання її транснаціоналізації; міжнародний тероризм; наркобізнес; злочини, що посягають на особисті права громадян; незаконні операції у сфері високих технологій; експерименти з клонування людей. Основні причини виникнення загальносвітових проблем і шляхи їх вирішення. Роль міждержавного співробітництва та міжнародних організацій.

Становлення системи світових продуктивних сил. Тенденції та суперечності світового економічного розвитку, глобальні дисбаланси. Макроекономічна стабілізація – умова глобальної економічної безпеки.

Тема 3. СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2 години)

Систематизація міжнародних відносин в залежності від їх змісту, складу учасників, рушійних сил, закономірностей. Вестфальська система міжнародних відносин, її підсистеми: англо-французьке суперництво в Європі і боротьба за колонії в XVII-XVIII ст.; Система «європейського концерту націй» (Віденського конгресу); Версальсько-Вашингтонська система; Ялтинсько-Потсдамська система. Розпад СРСР і нова політична карта світу. Глобальна демократич-

на хвиля. Глобальна економіка. Нові параметри військової безпеки. Космополітизація світової політики.

Нові виміри відносин Північ-Південь. Поняття «Північ» і «Південь». Світовий Південь (140 країн, що розвиваються, згідно з класифікацією ООН, – близько 80% населення Землі). Поява НІК (нових індустріальних країн). Нерівномірність процесів господарського розвитку всередині країн Півдня. Демократичні процеси в Африці. Лібералізація і демократизація в Південно-Східній Азії, Латинській Америці. Рух неприєднання, його стан і функції.

Тема 4. МЕХАНІЗМИ ТА ЗАСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2 години)

Правомірні і неправомірні засоби вирішення міжнародних спорів. Поняття дипломатії. Значення міжнародних переговорів, їх особлива роль при врегулюванні конфліктів. Розширення сфер дипломатичних переговорів. Багатоплановість – нова риса сучасної дипломатії. Демократизація міжнародних відносин і вихід на світову арену недержавних учасників.

Роль міжнародних організацій. Дві основні групи міжнародних організацій: міждержавні (міжурядові) та міжнародні неурядові. Головні міжнародні організації, їх структура і функції. ООН, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). НАТО, Європейський Союз (ЄС), Рада Європи, СНД та інші регіональні структури.

Роль військової сили в сучасних умовах. Стратегічний паритет і контроль над озброєннями. Роль військової сили в світовій політиці після краху комуністичної системи в Європі. Українські інтереси безпеки. Нова трансформація ролі і функцій військової сили в світовій політиці. Ядерна зброя та її роль в сучасних умовах.

Тема 5. ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН В ЄВРОПІ (2 години)

Закінчення «холодної війни» і розпад біполярної системи міжнародних відносин. Девальвація військової сили, глобалізація світової економіки – причини появи нових концепцій про роль і місце США у світовому співтоваристві. Неоізоляціонізм, «вибіркове залучення», «узгоджена безпека», гегемонія США. Контури нової глобальної стратегії.

Інтеграційні процеси нової Європи. Інституціоналізація та перетворення НБСЄ в ОБСЄ. Розширення Європейського Союзу. Адаптація та розширення НАТО. Відносини Україна-ЄС.

Тема 6. РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2 години)

Зовнішньополітична стратегія США. Альтернативні концепції. Контури нової глобальної стратегії. Зовнішньополітична стратегія Російської Федерації. Відносини Україна-РФ.

Міжнародні відносини в Східній Азії. Основні компоненти забезпечення регіональної стабільності. Економічна складова регіональних відносин. Регіональні економічні організації інтеграційного типу. Нова роль Китаю. Тайванська проблема. Вирішення проблеми Гонконгу.

Місце Південної Кореї в регіональній політиці і проблема КНДР. Міжнародні відносини в Південній Азії. Індія в регіональній політиці. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході. Кувейтський криза і війна в Перській Затоці. Ізраїль і його роль у регіональній політиці. Палестинська проблема і близькосхідне мирне врегулювання. Розвиток ісламського руху на Близькому і Середньому Сході. Етноконфесійний конфлікт в Лівані. Ісламська революція в Ірані. Афганські події. Повалення режиму С. Хусейна в Іраку, позиція Ради Безпеки ООН. Африка в сучасних міжнародних відносинах. «Арабська весна» (Туніс, Лівія, Єгипет, Йемен). Латинська Америка у сучасних міжнародних відносинах. Політика України в регіоні.

Тема 7. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ ТА УЧАСТЬ У НИХ УКРАЇНИ (2 години)

Розпад СРСР і утворення СНД. Членство в СНД. Органи СНД. Порядок прийняття рішень в СНД. Основні етапи співробітництва країн СНД. Вихід Грузії з СНД. Політика України. Стан і перспективи СНД. Єдиний економічний простір. Митний Союз та Зона вільної торгівлі.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Загальні зауваження про літературу до семінарських занять

Як основна література, загальна для всіх тем, рекомендують-ся такі видання:

1. Современные международные отношения и мировая политика: учебник / под ред. А.В. Торкунова. – М.: Просвещение, 2004;
2. Цыганков П.А. Теория международных отношений: Учеб. пособие. – М.: Гардарики, 2007. – 590 с.;
3. Мировая политика. Лебедева М.М. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 365 с.;
4. Манжола В. А. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдюков. - К.: Либідь, 2003;
5. Международная жизнь. – Журнал МИД РФ.

Тема 1. ЕТНОДЕМОГРАФІЧНА КАРТИНА СВІТУ (2 години)

- 1) Етнодемографічна картина Європи.
- 2) Етнодемографічна картина Північної та Південної Америки.
- 3) Етнодемографічна картина Африки.
- 4) Етнодемографічна картина Азії.
- 5) Етнодемографічна картина Австралії та Океанії.
- 6) Національно-конфесійна характеристика провідних держав світу.
- 7) Осьові лінії цивілізації ХХ ст.
- 8) Поняття «великої держави».
- 9) «Країни третього світу».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Громько А. Мировой порядок или правопорядок // Международная жизнь. – март 2012. – С.18-33
2. Казьмина О.Е., Пучков П.И. Основы этнодемографии: Учеб. пособие. – М.: Наука, 1994. – 253 с.
3. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
4. Кожокин Е. Европейский союз, Россия, СНГ : демографическое измерение // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С. 2-19

5. Религиозный фактор в международных отношениях // Международная жизнь. – февраль 2011.
6. Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. – 1990. – № 3.
7. Фурсов А. И. Мир-системный анализ: интерпретация послевоенного периода (1945-1991). – М, 1997.
8. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций // Полис. –1994. – № 1.

Тема 2. ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ (2 години)

- 1) Поняття глобальних проблем та їх систематизація.
- 2) Проблеми навколишнього середовища, природних і людських ресурсів: продовольча безпека, демографічні зрушення.
- 3) Міжнародна та транснаціональна злочинність.
- 4) Міжнародний тероризм.
- 5) Основні причини виникнення загальносвітових проблем і шляхи їх вирішення.
- 6) Роль міждержавного співробітництва та міжнародних організацій.
- 7) Світовий економічний розвиток, глобальні дисбаланси.
- 8) Енергетична безпека.
- 9) Глобальна економічна безпека.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Абулмагд А.К., Ариспе Л., Ашрави Х. и др. Преодолевая барьеры: Диалог между цивилизациями/ пер. с англ. Т.П. Вечериной; Под ред. С.П. Капицы.– М.: Логос, 2002
2. Бажректаревич А. Геополитика энергии: «арабская весна» // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С. 77-89
3. Кокошин А. Международная энергетическая безопасность. – М : Европа, 2006 г.
4. Жизнин С. Энергетическая дипломатия и модернизация ТЭК России // Международная жизнь. – апрель 2012. – С.15-33
5. Социальная философия // Под общей ред. Андрущенко В.П., Горлача Н.И. // Киев-Харьков: «Едонорог», 2002. – С.508-517.
6. Зелинская Н.А. Международные преступления и международная преступность. Монография. – Одеса: Юридична література, 2006. – 568 с.

7. Илларионов А. Основные тенденции развития мировой экономики во второй половине XX века. – М., 1997.
8. Чайковський Ю.В. Глобальні проблеми людства як доказ необхідності філософського осмислення міжнародного права // Актуальні проблеми політики. Зб. наукових праць. – О.: Фенікс, 2006.– Вип. 29. – С. 586-590.

Тема 3. СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2 години)

- 1) Систематизація міжнародних відносин в залежності від їх змісту, складу учасників, рушійних сил, закономірностей.
- 2) Вестфальська система міжнародних відносин.
- 3) Система «європейського концерту націй» (Віденського конгресу).
- 4) Версальсько-Вашингтонська система.
- 5) Ялтинсько-Потсдамська система.
- 6) Розпад СРСР і нова політична карта світу. Глобальна демократична хвиля.
- 7) Глобальна економіка.
- 8) Нові параметри військової безпеки.
- 9) Нові виміри відносин Північ-Південь.
- 10) Поява нових індустріальних країн.
- 11) Демократичні процеси в Африці.
- 12) Лібералізація і демократизація в Південно-Східній Азії, Латинській Америці.
- 13) Рух неприєднання, його стан і функції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаджиев К. С. Введение в геополитику. – М., 1997.
2. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
3. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций // Полис. – 1994. – № 1.
4. Авторитаризм и демократия в развивающихся странах / Отв. ред. В. Г. Хорос. – М, 1996.
5. Дзасохов А. С. «Третий мир» и урегулирование геополитических проблем современности. – М., 1996.
6. Дмитрієв А.І., Дмитрієва Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права.– К.: Видавничий дім «Промінь», 2008.– 384 с.

7. Кулагин В. Рождение мирового порядка // Международная жизнь. – 1996. – № 4.
8. Левин, Д. Б. (Давид Бенедионович). История международного права. – М.: Изд-во ИМО, 1962.–136 с.
9. Симония Н. Север – Юг. К конфронтации или сотрудничеству // Азия и Африка сегодня. – 1992. – № 2.
10. Широков Г. «Третий мир» – стратегия развития // Азия и Африка сегодня. – 1992. – № 3.

Тема 4. МЕХАНІЗМИ ТА ЗАСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2 години)

- 1) Поняття правомірних і неправомірних засобів вирішення міжнародних спорів.
- 2) Дипломатичні засоби вирішення міжнародних спорів.
- 3) Міжнародні переговори, їх роль при врегулюванні конфліктів.
- 4) Недержавні учасники міжнародних відносин.
- 5) Поняття, класифікація та роль міжнародних організацій.
- 6) ООН, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). НАТО, Європейський Союз (ЄС), Рада Європи, СНД та інші регіональні структури.
- 7) Роль військової сили у сучасних умовах.
- 8) Українські інтереси безпеки.
- 9) Ядерна зброя та її роль в сучасних умовах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Васецова Е. ООН и борьба с международным терроризмом // Международная жизнь. – ноябрь 2011. – С.89-103.
2. Лавров С. БРИКС – глобальный форум нового поколения // Международная жизнь. – март 2012. – С.1-7.
3. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
4. Устав ООН от 24 октября 1945г. // Международное право : сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. – С. 8-35.
5. Международные организации. Учебник / Абашидзе А.Х., Барчукова Н.С., Бикулов А.Е., Блищенко И.П., и др.; Под ред.: Блищенко И.П. – М.: Изд-во РУДН, 1994. – 305 с.

Тема 5. ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН В ЄВРОПІ (2 години)

- 1) Закінчення «холодної війни» і розпад біполярної системи міжнародних відносин.
- 2) Концепцій про роль і місце США у світовому співтоваристві.
- 3) Інтеграційні процеси нової Європи.
- 4) Інституціоналізація та перетворення НБСЄ на ОБСЄ.
- 5) Розширення Європейського Союзу.
- 6) Відносини Україна-ЄС.
- 7) НАТО: історія та сучасність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Политика США в меняющемся мире / под ред. П.Т. Подлесного. – М.: Наука, 2004.
2. Казаринова Д.Б. Европейская интеграция. Политико-институциональное и социокультурное измерения.– М.: РТВ-Медиа, 2006. – 160 с.
3. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
4. Шемятенков, В.Г. Европейская интеграция / В.Г. Шемятенков. – М. : Международные отношения, 2003.
5. Дайнеко А. Е., Забавский Г. В., Дмитракович Ф. А. Расширение Европейского Союза. Экономические и правовые аспекты. – М.: Издательство деловой и учебной литературы, 2004. – 336 с.
6. Энтин Л. М. Европейское право. – 3-е изд., пересмотр, и доп. – М.: Норма, 2010. – 960 с.

Тема 6. РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2 години)

- 1) США та їх зовнішньополітична стратегія.
- 2) Зовнішньополітична стратегія Російської Федерації.
- 3) Китай та його розвиток як зовнішньополітичного актора.
- 4) Японія та її місце у сучасних міжнародних відносинах.
- 5) Місце Південної Кореї в регіональній політиці і проблема КНДР.
- 6) Індія в регіональній політиці.
- 7) Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході.

- 8) Ізраїль і його роль у регіональній політиці.
- 9) Афганські події.
- 10) Повалення режиму С. Хусейна в Іраку, позиція Ради Безпеки ООН.
- 11) «Арабська весна» (Туніс, Лівія, Єгипет).
- 12) Куба і Латинська Америка у сучасних міжнародних відносинах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Политика США в меняющемся мире / под ред. П.Т. Подлесного. – М.: Наука, 2004.
2. Россия и США. Военно-политические противоречия. – М.: Молодая гвардия, 2005.
3. Казанцев, Ю.И. Международные отношения и внешняя политика России : учебное пособие / Ю.И. Казанцев. – Ростов н/Д., 2002.
4. Богуславский А. Африканский союз и ливийский кризис: кто услышал голос Африки? // Международная жизнь. – ноябрь 2011. – С.44-55.
5. Богданов М. Ближний Восток и Северная Африка. Регион, который ждет серьезная внутренняя трансформация // Международная жизнь. – декабрь 2011. – С.10-21.
6. Гусаров, В.И. Возрастание роли нефтяного фактора в развитии арабских стран / В.И. Гусаров // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 3.
7. Львов, В.В. Ирак: реалии власти и санкции / В.В. Львов // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 4.
8. Оганесян А. Что мог рассказать Каддафи Международному суду? // Международная жизнь. – ноябрь 2011. – С.56-59.
9. Орлов А. Первые революции XXI века... // Международная жизнь. – май 2011. – С.46-52.
10. Подцероб А. Восстания арабов в XXI веке: что дальше // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С.66-76.
11. Рябков С. Латинская Америка требует особого подхода // Международная жизнь. – февраль 2012. – С.10-17.
12. Ткаченко, А.А. Перспективы интеграции стран Северной Африки и европейского общества / А.А. Ткаченко // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 4.
13. Сергеев В. США в Афганистане // Международная жизнь. – апрель 2012. – С. 69-81.
14. Филькевич И.А. Новая эра. Глобализация и Россия: история, реалии, перспективы. – М.: Издательство МГИППКИПК, 2006.

Тема 7. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ ТА УЧАСТЬ У НИХ УКРАЇНИ (2 години)

- 1) Розпад СРСР і утворення СНД.
- 2) Членство в СНД.
- 3) Організаційно-правова структура СНД.
- 4) Вихід Грузії з СНД.
- 5) Політика України на пострадянському просторі.
- 6) Стан і перспективи СНД.
- 7) Єдиний економічний простір.
- 8) Митний Союз.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Быков А. Россия и СНГ в посткризисном мире // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С.86-99
2. Интеграционные процессы в странах СНГ: тенденции, проблемы и перспективы. / Под ред. д.э.н., проф. Б.М. Смитиенко. – М., 2008.
3. Косов Ю. В., Торопыгин А. В. Содружество Независимых Государств. Институты, интеграционные процессы, конфликты и парламентская дипломатия / М.: Аспект Пресс 2009 г.
4. Лебедев С. СНГ – 20 лет. Приоритет – экономика // Международная жизнь. – декабрь 2011. – С.1-9
5. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
6. Филькевич И.А. Приоритеты экономической интеграции 2030. Союзное государство России и Беларуси. – М. : Экон-Информ, 2008.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бажректаревич А. Геополитика энергии: «арабская весна» // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С.77-89.
2. Баскин Ю.А. История международного права / Ю.А. Баскин, Д.И. Фельдман. – М. : Междунар. отношения, 1990.
3. Бехруз Х. Сравнительное правоведение.– О.: Фенікс; – М.: Транс-Лит, 2008.– 504 с.
4. Блищенко В.И., Солнцева М.М. Региональные конфликты и международное право (вторая половина XX – начало XXI века): учебное пособие. М.: ОАО «Издательский дом «Городец»», 2005. – 496 с.
5. Богуславский А. Африканский союз и ливийский кризис: кто услышал голос Африки? // Международная жизнь. – ноябрь 2011. – С.44-55.
6. Богданов М. Ближний Восток и Северная Африка. Регион, который ждет серьезная внутренняя трансформация // Международная жизнь. – декабрь 2011. – С.10-21.
7. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / В.Г. Буткевич, В.В. Мицик, О.В. Задорожній ; за ред. В.Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2002.
8. Бекашев К.А., Волосов М.Е. Международное право в схемах: учеб. пособие. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 40 с.
9. Борко, Ю.А. Что такое Европейский Союз / Ю.А. Борко. – М., 2000.
10. Быков А. Россия и СНГ в посткризисном мире // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С.86-99.
11. Валлерстайн, И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн. – СПб., 2001.
12. Васецова Е. ООН и борьба с международным терроризмом // Международная жизнь. – ноябрь 2011. – С.89-103.
13. Введение в теорию международных отношений и анализ внешней политики / под ред. Н.А. Ломагина. – СПб., 2001.
14. Восток/Запад: Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. – М. : РОССПЭН, 2002.
15. Гуго Гроций. «О праве войны и мира, три книги, в которых объясняются естественное право и право народов, а также

- принципы публичного права», перевод с латинского Л.Саккетти. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1956. – 868 с.
16. Гусаров, В.И. Возрастание роли нефтяного фактора в развитии арабских стран / В.И. Гусаров // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 3.
 17. Дипломатия иностранных государств : учебное пособие / под ред. Т.В. Зоной. – М. : РОССПЭН ; МГИМО, 2004.
 18. Динь Н. К., Дайе П., Пелле А. Международное публичное право. Пер. с фр. – В 2 т. – К., 2000–2001. – Т. 1. – 440 с; Т. 2. – 410 с.
 19. Дмитрієв А.І., Дмитрієва Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права.– К.: Видавничий дім «Промінь», 2008.– 384 с.
 20. Жан Тускоз. Міжнародне право: Підручник / Пер. з франц. – К.: АртЕк, 1998.
 21. Жизнин С. Энергетическая дипломатия и модернизация ТЭК России // Международная жизнь. – апрель 2012. – С.15-33
 22. Зелинская Н.А. Международные преступления и международная преступность. Монография. – Одеса: Юридична література, 2006. – 568 с.
 23. Иваненко В.С. Международное право на рубежах XX и XXI веков (историко-теоретический очерк)//РЕМП.2001. – СПб., 2001. – С. 87-113.
 24. Интеграционные процессы в странах СНГ: тенденции, проблемы и перспективы. / Под ред. д.э.н., проф. Б.М. Смитиенко. – М., 2008.
 25. История международных отношений 1918-1999. Том 1. – М., 2003.
 26. История международных отношений 1918-1999. Том 2. – М., 2003.
 27. Карасова, Т.А. Еврейская религиозная ортодоксия и израильское общество // Национализм и фундаментализм на Ближнем Востоке : материалы конференции / Т.А. Карасова. – М., 1999.
 28. Казанцев, Ю.И. Международные отношения и внешняя политика России : учебное пособие / Ю.И. Казанцев. – Ростов н/Д., 2002.
 29. Казьмина О.Е., Пучков П.И. Основы этнодемографии: Учеб. пособие. – М.: Наука, 1994. – 253 с.
 30. Карташкин В.А. Международное право и мировой порядок в XXI веке // Юрист-международник. – 2005. – № 1. – С. 2-11.

31. Карташкин В. А. Международная защита прав человека и процессы глобализации. / Международное право: учебник / отв. ред. В. И. Кузнецов, Б. Р. Тузмухамедов. 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Норма, 2007. – С. 349.
32. Карташкин В.А. Устав ООН и Организация Объединенных Наций в глобализирующемся мире // Юрист-международник. 2004. № 1. – С.3-9.
33. Карташкин В.А. Международная защита прав человека и реформирование Организации Объединенных Наций // Международное право. 2006. № 1. – С. 5-14.
34. Карташкин В.А. Война в Ираке и будущее международного права // Юрист-международник. 2003. №2. – С. 2-15.
35. Карташкин, В.А. Гуманитарная интервенция в глобализирующемся мире // Юрист-международник. 2003. № 3. – С. 2-10.
36. Карташкин В.А. Права человека и международное гуманитарное право // Юрист-международник : Всероссийский журнал международного права. 2006. № 2. – С. 2-8.
37. Карташкин В.А. Пакты о правах человека и реформирование правозащитного механизма ООН / В.А. Карташкин, М.В. Пожидаева // Юрист-международник : Всероссийский журнал международного права.– 2006.– № 3. – С. 2-19.
38. Карташкин, В.А. Всеобщая декларация прав человека и развитие международного права. (К 60-й годовщине принятия) / В.А. Карташкин // Международное право. 2008. № 1. – С. 81-87.
39. Карташкин В.А. Всеобщая декларация прав человека и развитие правозащитного механизма ООН / В.А. Карташкин // Юрист-международник : Всероссийский журнал международного права. 2008. № 2. – С. 4-14.
40. Киссинджер, Г. Дипломатия / Г. Киссинджер. – М., 1997.
41. Ковалев А.А. Привилегии и иммунитеты в современном международном праве, М., 1995.
42. Кожокин Е. Европейский союз, Россия, СНГ: демографическое измерение // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С.2-19
43. Корчун, В.Г. Афганистан: политика и политики / В.Г. Корчун. – М. : Институт востоковедения РАН, 1996.

44. Косов Ю. В., Торопыгин А. В. Содружество Независимых Государств. Институты, интеграционные процессы, конфликты и парламентская дипломатия / М.: Аспект Пресс 2009 г.
45. Короткий, Т.Р. Международное сознание на рубеже тысячелетий / Т.Р. Короткий, Е.Н. Шевчук // Международное право после 11 сентября 2001 года: сб. науч. ст. / под ред. М.Ф. Орзиха, М.Е. Черкеса. – О. : Фенікс, 2004. – С. 129-139. – (Б-ка журн. «Юридический вестник»).
46. Костин А.И. Экополитология и глобалистика : учеб. пособие для студ. вузов. – М. : Аспект Пресс, 2005.
47. Лавров С. БРИКС – глобальный форум нового поколения // Международная жизнь. – март 2012. – С.1-7
48. Лебедева, М.М. Мировая политика / М.М. Лебедева. – М. : Аспект Пресс, 2003.
49. Лебедев С. СНГ – 20 лет. Приоритет – экономика // Международная жизнь. – декабрь 2011. – С.1-9
50. Левин Л.Б. Международное право, внешняя политика и дипломатия. – М. : Междунар. отношения, 1981.
51. Левин И.Д. Суверенитет.– СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003.– 373 с.
52. Лихачев В.Н. Устранение пробелов в современном международном праве. – Казань : Изд-во КазГУ, 1989.
53. Лукашук, И.И. Глобализация, государство, право, XXI век. – М. : Спарк, 2000.
54. Левин, Д. Б. (Давид Бенедионович). История международного права. – М.: Изд-во ИМО, 1962.–136 с.
55. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть: Учебник. – М.: БЕК, 1997.
56. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
57. Львов, В.В. Ирак: реалии власти и санкции / В.В. Львов // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 4.
58. Макиавелли, Н. Государь / Н. Макиавелли. – СПб., 1997.
59. Медовой, А.И. Экономические и социальные проблемы развивающихся стран / А.И. Медовой. – М., 1994.

60. Международное право : учебник / отв. ред. Ю.М. Колосов, В.И. Кузнецов. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – М., 1998.
61. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации : учебное пособие / под ред. П.А.Цыганкова. – М. : Альфа-М, 2007.
62. Мировая политика и международные отношения : учебное пособие / под ред. С.А. Ланцова, В.А. Ачкасова – М. : Питер, 2005.
63. Михалькевич, Г.Н. Этикет международного общения : учебное пособие / Г.Н. Михалькевич. – М. : Книжный дом, 2004.
64. Международное право XXI века Игорь Иванович Лукашук, под редакцией В.Г.Буткевича,– Киев.– «Промени», 2006.– 640 с.
65. Мережко, А.А. Введение в философию международного права. Гносеология международного права. – К. : Юстиниан, 2002.
66. Мережко А.А. История международно-правовых учений.– К.: Таксон, 2006. – 492 с.
67. Мингазов, Л.Х. Эффективность норм международного права. – Казань : Изд-во КазГУ, 1990.
68. Международное право. Учебник для вузов. Отв. редактор проф. Игнатенко Е.В. и проф. Тиунов О.И. – М., 2003.
69. Международное право: сборник документов / [А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский] ; под ред. М.Е. Черкеса. – Одесса : Фенікс, 2010. – 768 с.
70. Миронов В.В. История международных отношений (середина XVII в. – XX в.): Учебная программа. – Омск: Изд-во ОмГУ, 2004. – 27 с.
71. Оганесян А. Что мог рассказать Каддафи Международному суду? // Международная жизнь. – ноябрь 2011. – С.56-59
72. Орлов А. Первые революции XXI века... // Международная жизнь. – май 2011. – С.46-52
73. Пластун, В. Афганистан в тисках геополитики / В. Пластун, В. Наджибулла Андрианов. – М., 1998.
74. Подцероб А. Восстания арабов в XXI веке: что дальше // Международная жизнь. – октябрь 2011. – С.66-76
75. Политика США в меняющемся мире / под ред. П.Т. Подлесного. – М. : Наука, 2004.

76. Попов, В.И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия – наука и искусство : курс лекций / В.И. Попов. – М. : Международные отношения, 2004.
77. Религиозный фактор в международных отношениях // Международная жизнь. – февраль 2011.
78. Россия и США. Военно-политические противоречия. – М. : Молодая гвардия, 2005.
79. Рябков С. Латинская Америка требует особого подхода // Международная жизнь. – февраль 2012. – С.10-17
80. Сажин, В.И. Проблема политического урегулирования в Афганистане / В.И. Сажин // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 4.
81. Современные международные отношения и мировая политика : учебник / под ред. А.В. Торкунова. – М. : Просвещение, 2004.
82. Ткаченко, А.А. Перспективы интеграции стран Северной Африки и европейского общества / А.А. Ткаченко // Ближний Восток и современность. – М., 1997. – Вып. 4.
83. Тураев, В.А. Глобальные вызовы человечеству : учеб. пособие. – М. : Логос, 2002.
84. Филькевич И.А. Приоритеты экономической интеграции 2030. Союзное государство России и Беларуси. – М.: Экон-Информ, 2008.
85. Фукуяма, Ф. Конец истории? / Ф. Фукуяма // Вопросы философии. – 1990. – № 3.
86. Хантингтон, С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон // Полис. – 1994. – № 1.
87. Хлестов, О.Н. Новые рубежи: прогноз развития международного права // Междунар. право. – 2001. – № 3. – С. 51-74.
88. Цыганков П.А. Теория международных отношений: Учеб. пособие. – М.: Гардарики, 2004. – 590 с.
89. Цыганков, П.А. Международные отношения : учебное пособие / П.А. Цыганков. – М., 1996.
90. Чайковский Ю.В. Становлення міжнародного права: філософсько-правове дослідження : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / Ю.В. Чайковский. – О., 2009. – 18 с.

91. Чайковський Ю.В. Глобальні проблеми людства як доказ необхідності філософського осмислення міжнародного права // Актуальні проблеми політики. Зб. наукових праць. – О.: Фенікс, 2006.– Вип. 29. – С. 586-590.
92. Черкес М.Е. Международное право после 11 сентября 2001 года // Международное право после 11 сентября 2001 года : сб. науч. ст. / под ред. М.Ф. Орзиха, М.Е. Черкеса. – О. : Фенікс, 2004. – (Б-ка журн. «Юридический вестник»).
93. Черкес М.Ю. Міжнародне право : підручник. – 5-е вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2006.
94. Черкес М.Е. О понятии «Современное международное право» // Митна справа. – №6.– 2005. – С. 90-95.
95. Черниловский З.М. Всеобщая история государства и права.– М.: Юрист, 1995.– 576 с.
96. Черниченко С.В. Теория международного права. В 2 т. – М. : Норма, 1999.
97. Что есть что в мировой политике : словарь-справочник / под ред. Е.М. Примакова, А.И. Власова. – М. : Прогресс, 1987.
98. Шемятенков, В.Г. Европейская интеграция / В.Г. Шемятенков. – М. : Международные отношения, 2003.
99. Яковец, Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций / Ю.В. Яковец. – М. : Экономика, 2001.
100. Ярмаки В.Х. Терракты 11 сентября – удар по международному праву? // Международное право после 11 сентября 2001 года: Сб. науч. Статей / Под ред. М.Ф.Орзиха, М.Е.Черкеса.– Одесса: «Фенікс», 2004.– С.262-264

Нормативні акти

1. Всеобщая декларация прав человека от 10 декабря 1948 г. // Международное право: сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Фенікс, 2010. – С. 441-446.
2. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р.// Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 50. – Ст. 540.

4. Устав ООН от 24 октября 1945г. // // Международное право: сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. – С. 8-35.
5. Статут Ліги Націй 1919 р.
6. Декларация о принципах международного права 1970 г. // // Международное право: сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. – С. 36-45.
7. Резолюція 94(І) Генеральної Асамблеї ООН «Про прогресивний розвиток міжнародного права і його кодифікацію» 1946 р.
8. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Десятиліття міжнародного права ООН» 1989 р.
9. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе. Хельсинки 1 августа 1975 г. // // Международное право : сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. –С. 46-55.
10. Венская конвенция о праве международных договоров от 23 мая 1969 г. // // Международное право : сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. – С. 101-130.
11. Международный пакт о гражданских и политических правах от 16.12.1966. // // Международное право : сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. – С. 447-473.
12. Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах от // // Международное право : сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский. – Одесса: Феникс, 2010. – С. 474-484.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Етнодемографічна картина Європи.
2. Етнодемографічна картина Північної та Південної Америки.
3. Етнодемографічна картина Африки.
4. Етнодемографічна картина Азії.
5. Національно-конфесійна характеристика провідних держав світу.
6. Осьові лінії цивілізації ХХ ст.
7. Поняття «великої держави».
8. «Країни третього світу».
9. Систематизація міжнародних відносин в залежності від їх змісту, складу учасників, рушійних сил, закономірностей.
10. Вестфальська система міжнародних відносин.
11. Система «європейського концерту націй» (Віденського конгресу).
12. Версальсько-Вашингтонська система.
13. Ялтинсько-Потсдамська система.
14. Розпад СРСР і нова політична карта світу. Глобальна демократична хвиля.
15. Глобальна економіка.
16. Нові параметри військової безпеки.
17. Нові виміри відносин Північ-Південь.
18. Поява нових індустріальних країн.
19. Демократичні процеси в Африці.
20. Лібералізація і демократизація в Південно-Східній Азії, Латинській Америці.
21. Рух неприєднання, його стан і функції.
22. Поняття глобальних проблем та їх систематизація.
23. Проблеми навколишнього середовища, природних і людських ресурсів: продовольча безпека, демографічні зрушення.
24. Міжнародна та транснаціональна злочинність.
25. Міжнародний тероризм.
26. Основні причини виникнення загальносвітових проблем і шляхи їх вирішення.

27. Роль міждержавного співробітництва та міжнародних організацій.
28. Світовий економічний розвиток, глобальні дисбаланси.
29. Енергетична безпека.
30. Глобальна економічна безпека.
31. Поняття правомірних і неправомірних засобів вирішення міжнародних спорів.
32. Дипломатичні засоби вирішення міжнародних спорів.
33. Міжнародні переговори, їх роль при врегулюванні конфліктів.
34. Недержавні учасники міжнародних відносин.
35. Поняття, класифікація та роль міжнародних організацій.
36. ООН, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), НАТО, Європейський Союз (ЄС), Рада Європи, СНД та інші регіональні структури.
37. Роль військової сили у сучасних умовах.
38. Українські інтереси безпеки.
39. Ядерна зброя та її роль в сучасних умовах.
40. Закінчення «холодної війни» і розпад біполярної системи міжнародних відносин.
41. Концепцій про роль і місце США у світовому співтоваристві.
42. Інтеграційні процеси нової Європи.
43. Інституціоналізація та перетворення НБСЄ на ОБСЄ.
44. Розширення Європейського Союзу.
45. Відносини Україна-ЄС.
46. НАТО: історія та сучасність.
47. США та їх зовнішньополітична стратегія.
48. Зовнішньополітична стратегія Російської Федерації.
49. Китай та його розвиток як зовнішньополітичного актора.
50. Японія та її місце у сучасних міжнародних відносинах.
51. Місце Південної Кореї в регіональній політиці і проблема КНДР.
52. Індія в регіональній політиці.
53. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході.

54. Ізраїль і його роль у регіональній політиці.
55. Афганські події.
56. Повалення режиму С. Хусейна в Іраку, позиція Ради Безпеки ООН.
57. «Арабська весна» (Туніс, Лівія, Єгипет).
58. Куба і Латинська Америка у сучасних міжнародних відносинах.
59. Розпад СРСР і утворення СНД.
60. Членство в СНД.
61. Організаційно-правова структура СНД.
62. Вихід Грузії з СНД.
63. Політика України на пострадянському просторі.
64. Стан і перспективи СНД.
65. Єдиний економічний простір.
66. Митний Союз.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СПЕЦКУРСУ	4
ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ, ЇХ ЗМІСТ І ОБСЯГ	5
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	8
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	15
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ	23

Навчальне видання

Чайковський Ю??? В???

Якубовська Н??? О????

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Методичні вказівки з навчальної дисципліни

Редактор-коректор Радіонова І.І.

Макет Костюрін О.О.

Підписано до друку 25.09.2012. Формат 60x84/16

Обл.-вид. арк. 1,75. Ум.-друк. арк. 0,9

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі.

Зам. № XXXX-XX.

Ціна договірна.

Наклад 300 прим.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1044 від 17.09.02)
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591
e-mail: maritimebooks@yandex.ru
www: law-books.od.ua